

PAKS és VIDÉKE

Közművelődési-, társadalmi-, gazdasági hetilap.

Megjelenik minden héten egyszer, **vasárnap**. Előfizetési ára egész évre 6 frt; fél évre 3 frt; évnegyedre 1 frt 50 kr. Egyes szám ára 10 kr.— Hirdetések jutányos áron számíttatnak. A **előfizetési pénznek a kiadóhivatalba; minden kézirat, cserepéldány stb. Paksra a szerkesztőséghez** kéretik czimeztetni.

Az iskola-év végén.

A lefolyt iskolai év végén, midőn a múzsák fiai szülői tűzhelyeikhez térnek s tíz hónapi munkálkodásuk gyümölcésével beszámolnak, alkalmoszerűen tartjuk fölvetni ama kérdést: hogy helyes-e a szülőknek gyermekeik jövőjére célzó olyatén fölfogása, illetve gondolkozása, mely abban áll, hogy sok szülő gyermekét igen sokszor olyan pályára jelöli ki, a melyhez sem tehetséggel, de legtöbb esetben semmiféle határozott hajlammal nem viseltetik.

Mi a föltett kérdést, melylyel cikkünk élén foglalkozva a szülőkhöz intézünk, legnagyobb részt azon visszasságra fektetjük, mely abban kulminál, hogy a szülők vagy nem ismerik gyermekeiket, vagy valamely ambiciozus érzelem hajszolja őket azon térre melyet gyermekeik tehetségeik és hajlamaik hiányában még kevésbé ismerhetnek. És ennek magyarázata abban rejlik, hogy a szülők keveset foglalkoznak gyermekeik ösztönei, tehetségei és legfőképen hajlamaik kipuhatolásával és végre ezeknek fölismertetésében.

Sokan meglegesznek azzal, ha gyermekeik egyszerűen a házi rendhez szigorúan alkalmazkodnak s az ilyenekről aztán minden más tehetséget is föltételeznek s majd-

nem kizárólag innét merítik az alapot gyermekeik pályaválasztásához és e nagy életkérdésnél más tényezőket figyelembe alig vesznek. Legtöbb esetben olyan helytelen fölfogás vezérel sok szülőt, hogy a mely gyermek tanulói pályára lép, már abból okvetlen úrnak kell lenni, míg az, aki iparos pályát választ, egyszerű, szegény ember marad s talán az ő nézetük szerint a társadalomban kevésbé számottevő egyén is.

Ilyen helytelen fölfogásnak hódolnak tehát azon szülők, kik gyermekeiket a népiskola bevégezése után, anélkül, hogy tehetségüket, hajlamaikat ismernék, a felsőbb tanintézetekbe adják; vagy ha már ez történik is, csak akkor mentek a helytelenség vádjá alól, ha őket gyermekeik testi és lelki nagyobb fejlettségében való jó szándék vezérel: kik akként gondolkoznak, hogy ha majd gyermekük erősebb, érettebb lesz, akkor adják valamely mesterségre: igaz e fölfogás helyessége elvitázhatatlan, csak hogy ismét bekövetkezhetik azon erősebb természetű ambiciozus érzés is, hogy midőn a gyermek egy-két középtanodai osztályt ki-elégítő sikerrel bevégezt, azt mondják rá: no, majd csak neki válik a tudományos pályának, hadd maradjon tehát tovább is rajta s ha nehezen is, majd valahogy keresztül ússza a többi osztályokat is, aztán végre

valamilyen protekcióval lehet még valami belőle.

A mely szülők ily nevelési fogalmakkal bírnak, sőt gyermekeik érdekében azokat illetően érvényesíteni is akarják, azok a legnagyobb meggondolatlansággal vádolhatók s el lehet mondani róluk, hogy mintegy bűnös kézzel működnek egy ifjabb nemzedék nevelési irányára Istentől nyert befolyásuk által.

Csak kissé legyenek körültekintők, lehetetlen észre nem venniük, hogy az életben egyre szaporodó különféle ismeretek halmaza, a tudomány minden ágában föltárt újabb vívmányok minél nagyobb elméleti tehetséget követelnek annyira, hogy ez isteni ritkább adománnyal is a mai időben a boldogulás, a megélhetés mint minden egyéb, de legkivált a tudományos pályán mondható elviselhetőbbnek.

Számtalan példa igazolja, hogy míg a gyakorlati pályákon egyesek mint kenyérkeresők családot alapítanak, addig a tudományos pályán előre küzdő, haladó ifju még mindig szülőinek segélyére van szorulva és midőn már hosszú küzdelem után pályája végére ért és kezébe jutott az oklevél, akkor jut csak eszébe a legnagyobb kérdés: milyen helyzetet, állást foglaljon el a társadalomban? Ha azután az ilyen ifju,

TÁRCZA.

Valid-Thagi Khán.

E. de Kock beszélye.
(Folytatás)

Eh, talán mégsem oly ártatlanul? Ázsia forró ege alatt hamar fejlődnek az emberek.

Egy bizonyos. Az t. i. hogy Veddah akart élni törvényes jogával, s minden áron megakarta tudni, ha szép-e az ő asszonya vagy sem?

Az anyós meg akarta tréfálni a vejem urat. Azon estén midőn a völegény először tett látogatást feleségénél — a ki még a mama védő szárnyai alatt állott — hivatalos volt valamenynyű nő ismerős.

A völegény belép az enderunba, — s ime, maga előtt látja a paradicsomot. Számos leányka, fiatal asszonyka fáttyol nélkül. Tessék most már kitalálni, melyik az övé e sok bülbülszavu szépség közül?

Veddah mozdulatlanul, zavartan állott közöttük.

— Nos mi az, Veddah? kérdé Omel-Afiz a derék anyós. Mit keresel te itten?

— Talán Beharit?

— No hát előre, keressed!

— Keresd, keresd, viszhangozá nevetve a nők kara.

Kereste jó darabig, és persze nem talált. De ime, egyike a legszebbeknek oly édes pillantásokat küld felé.

— Te vagy Behari! kiáltá Veddah felé rohanva.

A leány elpirult. A kis kaczer tagadni akart.

— Tévedsz Veddah, én nem vagyok Behari.

— Valóban? viszonzá tréfásan Veddah, annál rosszabb rá nézve, mert te vagy, a kit szeretlek, s szeretni foglak örökké!

Hogy nagyobb nyomatékot kölcsönözzön, szavainak, mindjárt megis ölelé és megcsókoltá őt.

S ugy látszik, e kis hamisnak nem is volt ellenére a puzsi, mert nagy gyönyörűségében elpirulva, vissza adá a csókot mondván:

— Igen, én vagyok Behari.

És most már nem csufolta többé senkisé a boldog völegényt.

De azért külön tűzhelyet még nem építhetett magának. A leány maradt az anyjánál, ő meg az apjánál. Csak hogy meg volt neki engedve, hogy bármily furfanggal is, felesége közelébe juthasson bármikor. A gyöngéd szívű mama szokott segíteni a szerelmeseknek . . .

Egész napokon át gyönyörű kis galambocskája mellett ült, s bizony, jövőn a lefekvés ideje ugy kellett őt onnan kituszkolni, hogy menjen már haza. Sehogyse ment a kis férj fejébe, miért kelljen neki minden este elválni Beharitól, mikor pedig ez az ő neje?

Egy este aztán megunta a dolgot. Ugy tett,

mintha haza menne, és elbujt Behari szobájában.

Jön Behari, dudorázva vetkezik s lefekszik Veddah csak ezt várta.

— Behari, édes Beharim! kiáltá előugorva. Behari ijedt galambként felsikoltott.

— Te, te rossz! — az én szobámban!

— S miért nem? Nem vagy-e a feleségem? Szeretlek!

— Kérlek, távozz!

— Talán felsz tölem? Hisz' a feleségem vagy!

— Távozzál tölem, különben behivom a mamát! — — —

— Megtiltom hogy ezt tedd!

S a kis asszonyka megijedt s nem hit be senkit.

* * *

Hanem . . . a szerelem tervez és az érdek végez.

Hat hónapja mult el az egybekelési ünnepélytől. Még hat hó, s meg volna engedve, hogy szülőiktől különválva érezzék a boldogságot.

Veddah esküdözött, hogy már nem bírja tovább kiállani azt az életet, s kénytelen lesz elrabolni feleségét.

Behari pedig a maga részéről szintén megfogadta, hogy ha a kitűzött napon át nem adják őt férjének, megöli magát.

Szegénykék! Nem gondoltak egy rettenetes ellenségre, az »Egyenlenségre,« mely boldogságuk megsemmisítésére törekedett.

bármily szép képzettségű legyen is — magára van hagyatva, sokszor oly körülmények, viszonyok közé jut, hogy életpaszttalok hiánya következtében majdnem terhére van önmagának is, és midőn fájó érzéssel tapasztalja, hogy pályáján, melyre annyi fáradság és anyagi áldozat árán ért, végeredményében önfentartására vajmi kevés anyagi sikert biztosít, ekkor áll be azon káros állapot sok ifjunál, melyet elzüllésnek nevezünk.

Jól meg kellene azt fontolni a szülőknek is, meg az olyan ifjaknak is, kik nem annyira tehetségük, mint inkább benső ösztöneiktől indítva engedtek szülőik akaratának s így jutottak a felsőbb iskolákba; és ha már ide jutottak is, addig mig nem késő, tehát midőn tehetségük és hajlamukat önként fölismerték, legokosabban cselekednének, ha idejekorán fölcserélnék az iskolát a munkás, a gyakorlati pályával.

Nem megdöbbenő számadatokban sorolják-e elő minden nap a hírlapok azon boldogtalanok számát, kik tévesztett pályaválasztásuk következtében mint szellemi nyomorékok egy ideig úgy szerepelnek a társadalomban, hogy életük csak pusztán létezésnek nevezhető s a vágy, melylyel könnyű módon »urak« szeretnének lenni, folytonosan gyötri őket, előttük utálatossá lesz a munka, sőt minden olyan dologtól, mely kezeik finom bőrén nyomokat hagy, undorral fordulnak el és az ilyenek töltik meg aztán gyászos végük által az erkölcsi halottak számával az öngyilkosok statisztikáját.

Ki tagadhatja meg bármely pályának tisztességét? Nem találunk elegendő példát iparos polgáraink számából, kik munkás életük, szorgalmuk és előre törekvésük által maguknak és családjuknak jólétet és igen szép tekintélyt tudtak a társadalomban szerezni, sőt mint vezérférjak szerepeltek a közjó előmozdításában, mig ellenben sok tündöklő tehetség az urhatnomság viszketegében elzüllött s minden nagyság a porba hullott.

Ashraf és Hamsef, szokás szerint, ki mentek egy napon a bazárba, szét nézni. — A többi között megnézték a szövetkereskedők, a ruhárosok kirakatát is.

Közeledvén a bayrám, elhatározták, hogy nejeik részére, vesznek valami szép ruhát.

Nézegettek, válogattak; de nem találtak kedvökre valót.

Végre a kereskedő előmutat két egyformát, melyek megnyerték mindkettőjük tetszését. — Aranynyal, gyöngyökkel himzett selyemruhák voltak. Még a hercegek se vehetnek szebbet nejeiknek.

Egy-egynek az ára ezer toman — körülbelül ötezer forint volt.

Drága!

No, de ez nem tesz semmit. Mennyire fogják irigyelni őket, ha feleségeik azokban a remek ruhákban jelennek meg a bayrám ünnepe alkalmával!

A rabszolga, a ki követte őket aranynyal telt erszénnyel, rendeletet kapott a ruhák kifizetésére, s a ruhák hazavitelére.

Aztán örömmel eltelve, karonfogták egymást s úgy mentek haza felé, alig várva, mit fog szólni a háznép az ajándéknak.

A két ruha teljesen egyenlő volt, ezt megállapították. De különösen is, magától értetődött ez, mert az egyik olyan áru volt mint a másik.

S mégis... Ashraf palotájába érkezve, midőn találomra választottak, ime, ennek felesége nehézségeket támaszt.

A helyes fogalom nem állása szerint mérlegeli az emberben a tisztességet, hirt, nevet, dicsőséget hanem azon működési tér szerint, melyen munkájával észével és jellemével tündököl valaki.

Miért idegenkednek tehát a szülők az iparos pályától? Miért nem ismertetik meg gyermekeikkel a munka tisztességét? Miért nem iparkodnak bennük az ezen irányban való hajlamot ébreszteni, fejleszteni, és így céljukhoz segíteni? Hisz már társadalmi életünk is úgy van berendezve, hogy egymáshoz való — megélhetési viszonyaink minden egyes embertől különböző alakban és mértékben követeli a munkát melyet nevezhetünk iparnak, mesterségnek de legjobban mondhatjuk aranybányának.

Vegyük tehát fontolára a szülők jóakarató figyelmeztetésünket: foglalkozzanak behatóbban gyermekeik tehetsége és hajlamával pályájuk megválasztása fontos kérdésében, mert így teremthetik meg jövőjüknek a boldogság kútforrását, melyből munkásságuk által minden időben örömcseppeket merithetnek.

Miért nem olvas a magyar nép?

II.

Ezt a kérdést pár szóban műveltségünk ez egyik nagyon szomorú oldaláról fel kell vetnünk, hisz maga Trefort, a kultuszminiszter csak nem rég foglalkozott vele.

Okolhatjuk-e magát a nemzeti jellemet? Van-e a magyarság eredeti jellemvonásai közt olyan, a mi már eredetileg némi ellenszenvet mutat a művelődés eme fölötté hasznos eszköze iránt? S olyan foglalkozás-e ez, a melyre a magyarságot igazán rátermettnek mondhatjuk? Mind e kérdésekre csak azt a régen elismert igazságot ismételjük, hogy a magyar nép eredeti jelleme kiválóan konzervatív irányú, a miben az is befoglaltatik, hogy a magyar nép jellemében van bizonyos olyan vonás, a melyet sem az újság, sem a tudás ingere nem érint, vagy legalább nagyon nehezen érint. Ebben van a nemzetnek ereje és gyöngesége egyszersmind mikép erényeink legtöbbnyire hibáinkkal, tévedéseinkkel vagy éppen bűneinkkel vannak szoros kapcsolatban. A magyarság jellemének e konzervatív irányu vonása még sem oly erős, m.

sem oly ridegen visszatisztító, hogy a kellő utak-módok felhasználásával hatását csökkenteni s megfelelőbb tulajdonsággá változtatni ne lehetne. Előttünk van a magyar kultúra története. Legfényesebb bizonyosságok, legékesebben szóló tanuk ennek a lapjai. A magyarság jelleme minden konzervatizmusa mellett is elég könnyen idomítható, hajlítható. De a velebánás bizonyos tanulmányt, bizonyos benső érzéket, bizonyos finom tapintatot kíván. Így aztán sokra megnyerhető. A népdal találó kifejezése:

Ha vele banni tudnak,

Az ingét is odadja

nemesak jogaira, de jellemének hajlíthatóságára is vonatkozik.

Sokféle módja van a néppel való bánásnak s meg vagyunk győződve, hogy azok kik a népet közvetlenül vezetik, lelkészek, tanítók, jegyzők s más effélék, ha lelkiismeretesek s kötelességtudók, ha elég eszesek és hazafiasak, legjobban ismerik e mintegy titokban rejtőzködő irányokat, a melyekkel a hatalom birtokosait megismertetni annyival szentebb kötelességök volna, mennél jobban szívükön fekszik a magyarság ügye s mennél nagyobb erő és erkölcsi biztosíték van az egész nemzet összhangó műveltségében, a köznép értelmi fejlettségében. Ámde a mi lelkészeinknek, tanítóinknak jegyzőinknek nagy része — tisztelet a kivételeknek — kissé lealacsonyító munkát látna abban, ha szigorúan megírt kötelessége paragrafusain tulmenne, olyformán, hogy a lelkész ne csak épen a mise vagy egy-egy prédikáció elmondására szorítkoznék, a tanító ne pusztán az elemi oktatást tekintené kizárólagos feladatának, és a jegyző vagy a hasonló foglalkozású tisztviselő ne csupán a hivatalos dolgok elintézésében segédkezne: hanem mindnyájan arra törekednének, hogy a köznép minden dolgaiban, gondolkodásában, vallási, háztartási, gondkozási, szóval mindennemű ügyeiben tanácsadók, tanítók nevelők, vezetők lennének.

Sokszor halljuk, hogy-e tekintetben az angol népre hivatkoznak. De Angliában a lelkészek, hogy másokat ne is említsünk, mintegy a nép között, igazán a népnek, nép ügyének élnek s mindennél szentebb kötelességök: egész eszejárását, egész gondolkozásmódját irányítani. Így aztán könnyen megfejtethető az az összhangzó műveltség, mely a szigetország lakosai közt honol. De mi csak gunyolódni tudunk az afféle pástoremberrel, ki a nap hevében, ernyő alatt olvasva örzi a nyáját s úgy tetszik, hogy ennél visszatisztítóbbat magyar ember nem is tehetne. A német és az angol köznép pedig megteszi s esze ágában sincs félni, hogy ezzel a nemzet eredeti jelleméből kivetkőzzék. Nekünk azonban néha különös érzékünk van minden iránt, a mi tőlünk idegennek látszik s a helyes, tanulságos dolgok elsajátítását is hitvány utazásnak vagy majmolásnak tartjuk. »Az apám is megélt a nélkül, én is megélek!« Ezt szokta mondani a magyar nép embere s ha ilyenkor a rábeszélőnek nincs meg az a bizonyos finom tapintata, a melyről föntebb szoltunk, minden ügyekezete szánalmas kudarcot vall.

Kérdezhetjük már ezek után: vajjon kik nem olvasnak, kik nem vesznek magyar könyveket? mindenki tudja, hogy a köznép és a vagyonsosabb gazdaközönség semmit sem olvas. De azt merjük állítani, hogy az iparos osztály is édes keveset. A társadalom e kiváló eleméről, a mostanában annyiszor emlegetett iparosztályról s viszonyáról az ugynevezett tanult emberekhez nem árt néhány sorban megemlékeznünk, hogy egy oly dolgot említsünk, a melyről még nem igen hallottunk szólni.

Az ipar rendkívüli befolyását az ujabkori civilizációra hasztalan volna tagadni egyáltalában s okos embernek el kell ismernie, hogy az a misszió, a melylyel a közvélemény egyhangú szavazata megbizsa, csakugyan reá vár a jövőben. De azt sem tagadhatja senki, hogy az ipar is csak úgy lesz képes nagy feladatait megoldani, ha mennél inkább felhasználja a tudomány viv-

Az asszonyokat kitünő szemekkel áldá meg a jóságos anyatermészet a szerelem — de különösen a — ruha dolgában.

— De, kedves uram — monda Ashrafnak a felesége, nem veszed észre a roppant különbséget a két ruha között? A te választottad ruhán három gyönggyel kevesebb van!

— Három gyönggyel kevesebb! kiáltanak fel a barátok: de hisz ez lehetetlen!

— De nézzétek meg jobban s fogjátok látni! — S valóban, az egyik ruha himzésénél a himző három gyöngyöt megtakarított.

— Hm—hm! mormogott Ashraf — a kereskedő rútul rászédett!

— A gyalázatos! — folytató Hamsef. De már késő minden. — Ha vissza viszzük a kereskedőnek, azt mondja: »Hjah« én nem tehetek róla, néztétek volna meg jobban a ruhát, mielőtt megvettétek volna! — Én eladtam, ti fizettétek, s vége.

— Hiszen jól van, mondá Ashraf füle tövét vakarva, de azért még is csak gyalázatos dolog fizetni valamiért többet, mint a mennyit valóban ér.

— Teljesen igazad van, kedves barátom, viszonzá Hamsef, de hát mit tegyünk? Akarod, hogy kisorsoljuk a ruhákat?

— Nem!

(Folyt. köv.)

mányait, eszközeit, a melyeket ez készséggel bocsát rendelkezésére. Más szóval az iparos osztály csak akkor foglalhatja el méltóképen megérdemelt helyét a társadalomban, ha az elméleti képzettségnek is dicsekedhetik bizonyos nemével, ha nem veti meg, de okosan fölhasználja ugyanazokat az eszközöket, a melyek az ugynevezett honorácziókat osztályát oda juttatták, a hol tényleg van. Különösen áll ez reánk magyarokra. A mit Trefort a Budapesti Szemle hasábjában néhány szóval érint, hogy nem tudunk erős tekintélyes polgári osztályt teremteni, határozottan ebből következik. Azonban a vagyonság, bár lényeges föltétele a haladásnak és műveltségnek, még sem kizárólagos alapja. Mert hiszen sajnos tapasztaljuk, hogy a jobbmódu, gazdag iparosok sokkal kevesebbet költenek könyvekre, mint a Trefort nevezte »czimes proletárok«. Sőt az osztályok közt van valami olyan választó fal, a mely ugyancsak a mélyebb vizsgáló előtt tűnik föl egészen, de létezését lehetetlen tagadni. A gazdagabb iparosok vagy az ilyenekből lett töképezések lenéznek s némi szánó mosolylyal tekintik a tudomány és irodalom terén működőket. Még mindig sok »skribler«, »lateiner« s más basonló névvel emlegetik s egyáltalában nem látják be, hogy ezek a társadalomban szintén oly lényeges és fontos tényezők, mint az iparosok. Addig, míg ez a vélemény gyökerestül nem lesz kiirtva, sem a magyar irodalom nagyobb hódítást nem tehet, sem a magyar könyvkereskedők és kiadók panasza meg nem szűnik. Azt hisszük, hogy a mint az elméleti tudományok, az irodalom terén működők belátták, hogy ipar nélkül a magyar társadalom fenn nem állhat, az iparosoknak épen úgy be kell látniuk, hogy a megvetett skribler, lateiner s több efféle szintén nagy feladat megoldásán fáradozik, nemzeti missziót teljesít s szintén méltánylatot, buzditást, pártfogást érdemel. De meg kell vallanunk, hogy ettől mi még nagyon messze vagyunk. Ezt kellene tehát megértetni az iparos osztálylyal, a vagyonságosabb gazdaközön-séggel és a köznéppel. Erre kellene munkálni a nép vezetőinek, a társadalom hangadóinak, szereplőinek. E nélkül sohasem lesz lerontva az a válaszfal, a mely szinte ridegen utasít vissza minden kísérletet.

Trefort felhozta, hogy a magyar könyveket nem hirdetik eléggé. Lehet hogy van valami e panaszban, de azt gondoljuk, hogy ez az ok sem mondható lényegesnek, főleg azért, mióta egy pár nagyobb politikai lapunk e téren is jó példával megy előre. Sokkal mélyebb fontosságot tulajdonítunk azonban irodalmi viszonyainknak, a melyekről Trefort nagyon találó kritikát mond, mikor azt a véleményét fejezi ki, hogy »párt- és személyérdekdek döntenek a magyar könyvek sorsa felett.«

Nem hallgathatunk azonban arról, hogy Trefort éppen a legfontosabb okot látszik elhallgatni, a mi tulajdonkép minden bajnak kútfeje. Értjük a népnevelést, ezt a sokat hangoztatott eszmét, a mely még mai napig is kevésbé van felkarolva. Trefort nyíltan megmondja — mert érzi, hogy itt van a főbaj — hogy azért nem veszünk magyar könyveket, mert nem szeretünk olvasni. De azért nem ajánl semmi orvosságot társadalmunk e folyvást tartó betegségére. Azt tanácsolja, hogy javítsuk meg szokásainkat s lesz vagyonságosabb magyar könyvnek is vevője. Való igaz. De vajjon nem a nevelés által történhet-e mindez? Saz, hogy nem szeretünk olvasni, nem a hiányos, felületes nevelésnek következménye-e legfőképp? Mert míg a polgári osztály, a tehetősb, vagyonságosabb gazdaközön-ség nem érzi szükségét oly szellemi élvezeteknek, a melyeket kiválólag az olvasás által szerezhetni meg, (a minnek maga után kell vonnia a könyvek nagyobb kelendő-ségét is) mindaddig beszélhetünk napokig, irhatunk iverket iverkekre, köteteket kötetekre; minden törekvésünk a futó homokhoz hasonlít. Hogy azonban ezt az érzéket kifejtjük, megizmosítsuk, megerősítsük, ismét csak a nevelés eszközeihez kell folyamodnunk, a melyeket fel kell használnunk teljes erővel, fáradhatatlan s csüggedést

nem ismerő munkaszeretettel. E térre kell összpontosítani a hatalom birtokosainak épen úgy, mint a társadalmi mozgalmak vezetőinek minden erejüket minden tehetségüket.

A mi eddig történt, mint a tapasztalás mutatja, nagyon kevésnek bizonyult. Ha e kérdésről elmélkedünk, nem a fővárosi népet kell számításba vennünk, hanem a vidéken lakó értelmes, de fejletlen, józan, tiszta lelkű, becsületes, de föl nem világosodott magyar népet. A vidéken győződünk meg: mennyire távol van még a magyarság attól az összhangzó műveltségtől, a mely fennmaradásunk egyedüli alapja. Való, hogy itt találjuk az egyes lelkű, romlatlan erkölcsű népet leginkább, de itt honol a szűklelkűség, a fejletlen értelmi működés és habona is. Itt győződünk meg, hogy mennyire fontos a nép nevelése. Hogy az, ha gyakorlatban csakugyan annyira fel volna is karolva, mint a hányszor a szavak árján lebeg: még akkor sem volna a mozgalom teljesen megfelelő azokhoz a roppant nagy kívánalmakhoz, a melyeknek teljesítése a köznép szellemi világának átalakulásával, kifejlődésével egyértelmű. Itt győződünk meg, hogy nem épen a szegénység az oka az irodalom és a könyvkereskedés pangásának, hanem az erre való érzék hiánya. Tapasztalásból tudjuk, hogy a tehetősb gazdaközön-ség is mily keveset törődik a szellemi élvezetekkel. Képes az egyetlen házi kalendáriumot háromszor-négy-szer végig olvasni, de új könyvre a világot sem adná a pénzét. Pedig telnék rá. Hanem azt tartja, hogy szükségtelen, mert semmi hasznót nem hajt. Ezt a balvéleményt kell kioltani a magyar népből. Jellemének erre a vonásra kell kivált hatni, ezt kell átalakítani, erősíteni, fejleszteni, ruganyossá, hajlékonyá tenni. Arra kell munkálnunk szóval és tettel, társadalmi s irodalmi uton, hogy a köznép is némi szükségét érezze az oly szellemi élvezeteknek, a melyek első sorban az olvasás által szerezhetők meg. Természetünkben többé-kevésbé hiányzik az erre való eredeti hajlam. Ott vannak a román fajú népek, például az olaszok. Ismeretes, mily szenvedélyes színházlátogatók. Már természetükben, vérmérsékletükben van az erre készítő eredeti hajlam. Mondják, hogy a legszegényebb is megvonja inkább magától a mindennapi betevő falatot, de színházba mennie kell. Ily értelemben a magyar ember természete bizony, valljuk meg, idegenkedik a szellemi szükségletek mindenféle nemétől. Azért a legelső lépés, akárhányszor térjünk is e kérdésre vissza, a melylyel némi sikert remélhetünk elérni, csak a nép nevelés eszközeivel tehető meg. Azt tartjuk, hogy az a mozgalom, a mely már elerelt hat-hét évvel megvolt íróink és kiadóink közt s most a legújabbán ismét fölélénkült s a könyv-vásárlás nagyobb mértékét czélozza, csak úgy segíthet az általánosan ismert bajom, ha egy igazán megfelelő társadalmi s irodalmi mozgalmat indít meg, a mely a népnevelők minden osztályát magába olvasztva, a legelső lépésnél kezd működését, a melynek jó hatása így el nem maradhat. — Csak így fog részesülni a köznép is a polgárosultság áldásaiban. Így lesz öntudatos cselekvésébe, felvilágosodott gondolkodásában. Így lesz irodalmunk virágzó s az írói pálya nem lenézett s megvetett, hanem méltánylatot érdemlő és dicséretes. Így lesz műveltségünkben bizonyos összhang, bizonyos egyenlőség. Mert egy nemzet műveltsége sohasem egy pár száz, vagy egy pár ezer tudós ember szellemi állapotától függ, hanem az igazi nép, az ősi jellemet leghívebben megőrző nép általános fejlettségétől, értelmi felvilágosodottságától.

Dr. y—s.

Egy különleges magyar iparczikk.

A pergament, a mint tudjuk, hazánkban eddig még nem készítettett. — Most, hogy a pécsi ált. kiállítás tervezetett, egy igénytelen polgártárs köszöntött be hozzám, kissé megkésve, hogy ő pergament óhajitana kiállítani.

A bejelentést azonnal megírtam s a kiállítási bizottság, a legnagyobb örömmel vette tudomásul ezt nemcsak, hanem ki is jelentette, hogy ez, speciálitása lesz a kiállításnak.

A készítő neve: Dusinszky József.

Felkérem itt, e helyen is, az akademiák, a nőnevelő intézetek, egyetemek stb. intézőit, hogy e különleges magyar ipart, — a külföldi ellenében — igen becses és hazafias pártfogásukban részesítsék sziveskedjenek s különösen arra, hogy alólírottat sziveskedjenek értesíteni, ha tudnának, ha tudomásuk volna oly egyesekről, a kik pergament szükségelnének.

E pergament alkalmas: oklevelekre (diploma), szerződésekre, oly okiratokhoz, melyeknek ereje kihat a jövőre is; lehet rá írni, lehet használni rajzhoz s egyebekhez; megrendelhető levélpapírnak stb.

Az alakra és árakra nézve felvilágosítással szolgálók szivesen, — csak forduljon bárki is teljes bizalommal hozzám. Megjegyzem különben, hogy a pergament nagysága 50—62 cm., s nagyobb megrendeléseknél darabjának ára 3 frt. Egyenkinti megrendelésnél darabja 4 frt.

A velünk csereviszonyban levő lap társainkat kérjük, sziveskedjenek speciális hazai iparról tudomást véve, becses lapjaikban ezt ajánlani.

Balás Sándor,

a „Paks és Vidéke“ szerkesztője.

H I R E K.

— **Riadalom.** E hó 14-én délután Rozmeyer hajótulajdonosnak egy kövekkel terhelt hajója neki ment Paksom egy dunai malomnak, azt össze törte s még öt malmot vert ki helyéből okozva mintegy ezer forintnyi kárt. Róka és Adametz malmát annyira összezúzta, hogy alig van ki két ujnira a vízből s ezt levitte egészen az alsó malmokig, s ha Eberhard J. nem siet segítségül, elfogván a köteleket, — e malom, az összes alsó malmokat kiveri helyükből, — sőt elsüllyeszthette volna. A molnárok öt vasmascskát keresnek a Duna fenekén, melyeket a helyükből kiütött malmok köteleinek elszakadása folytán vesztek el.

— **Tűz.** E hó 15-én 3/4 8 órakor a paksi féltecsa végén, a Duna parton levő Paczolay féle ház kigyuladt s leégett. Az oltásnál első volt Róka József és Rosenbaum Gy. kik együtt beszélgetvén, látták meg a lángokat. Mire a tűzoltók oda érkeztek, a tűz szerencsésen lokalizálva lett. Ideje lenne már gondoskodni örtányáról s lovarkról; mert Paksom nagyon gyakoriak a tűz esetek s nem sokára itt az aratás ideje, midőn a polgárság minden ép tagja kint lesz az aratásnál, s csak a gyerekek maradnak itthon, kik a tüzeket nem oltják, — hanem előidézik.

— **Házvétel.** Daróczy Zsiga kollegánk megvette (a hírlapi előfizetésekből!?) Horváth Gusztáv Győrbe kinevezett telekkönyvezető házat 2000 forintért. — Mint mindig a vételnél is hallottuk mondogatni: »ej! ha tudtam volna!« — stb stb.

— **A pécsi kiállítás** ünnepélyes megnyitása augusztus hó 11-én lesz. Megyénkből még a következők jelentkeztek és lettek felvéve: Sefcsik János Döbröcközről venyige ollót, Mithermeyer Adolf Mucsiból hordókat, Farda Vince Szegzárdról nyomtatványokat állítanak ki; K a l o c s á r o l pedig Stadler Ferencz sodronyfonatokat állít ki.

— **A paksi önk: tűzoltó egyesület** e hó 17-én (ma) tartja Büttl Gusztai kerti helyiségében nyári mulatságát, — az egyesület pénztára javára.

— **Kinek van régi ötvenese?** A forgalomból kivont I. kibocsátású 50 frtos államjegyek kicserélése tárgyában a pénzügyminiszter körrendeletet intézett valamennyi állampénztárhoz és adóhivatalhoz, amely a következőleg hangzik: »Az 1886. évi augusztus 25-éről keltezett 50 frtos államjegyek kicserélésének határideje folyó évi május végével lejárván, azok 1888. évi június hó 1-től 1889. évi május hó 31-éig már csak a közös pénzügyminiszteriumhoz intézendő szabályszerűen bélyegezett külön folyamodvány alapján cserélhetők ki.«

— A »Bűn és bünhődés« című kitűnő, érdekes elbeszélés, nyomdai akadályok miatt, csak is e hó 28—30-án jelenhetik meg. Előfizetéseket elfogad 1 frtjával lapunk kiadóhivatala. Kérjük az előfizetési összeget, a »Paks és Vidéke« előfizetési összegével együtt beküldeni. Tekintve a mű belbecsét, felhívjuk rá Olvasóink figyelmét még idejekorán, hogy kellő számú példányok nyomtatása iránt intézkedhessünk. — A kiadóhivatal.

— A megyei és cseresznye szarakat, melyeket elszoztunk dobni, a budapesti Groszman és Klein cég, (Károlykörút 24.) elfogadja s ezért kilogrammonként 60 krt fizet a szüneti gyermektelepek számára. A kik gyűjteni óhajtanak, ez által 1—2 heti fáradságukért 2—3 beteges gyermeknek szereznek a gyermek telepen nyári üdülést. (Ugy halljuk hogy e szarakat összapritva tea helyett adja el e derék cég. A szerk.)

— Tiszavirág. Nemcsak a Tiszának és Dunának van virága, hanem most már Sárvízvirág is van. Ugyanis a szegzárdi Sárvíz-Siön millió és millió lepke tartotta elfoglalva a vizet s röpködött a víz színe felett. A tünemény 24 óráig tartott s azután a gyöngye állatok befejezték rövid életüket. Pakson tegnap és ma a Duna telve van Dunavirággal.

— A gyöngyi kir. járásbíróhoz helyettes hivatalfőnökül a kir. tszék által Márián szegzárdi kir. aljárásbíró úr küldetett ki. Dr. Sas Elemér nagykanizsai kir. ügyész, a szegzárdi kir. ügyészséghez helyeztetett át hason minőségben.

— III. Frigyes Vilmos német császár e hó 15-én délelőtti 11 órakor, hosszas és kínos szenvedés után elhunyt. Összesen csak 100 napig uralkodott, népe által tisztelve, szeretetve. A betegségében is folyton munkálkodó uralko-

dót népe és a külföld is »nagy« előnévvel ruházta fel. »Nagy« volt ő szenvedéseiben, »nagy« volt ő mint ember s mint uralkodó. — Ő csak nemzeteért élt, — ezélja volt: a béke — He-lyébe Vilmos fia lett német császár II. Vilmos név alatt. Ez harezvagyó katona, — apjának ellentéte. —

— Színészet Pakson. Réthy László színigazgató 25 személyből álló színtársulatával Dunaföldvárról — hol már két hó óta általános megelegedésre működik — e napokban körünkbe érkezik. Eltérőleg az eddigi színigazgatói fogásoktól, Réthy minden előleges bérlet nélkül hozza be igen jól szervezett társulatát: csak ha két bemutató előadást tartott, fogja a bérletet megkísérteni. A mint halljuk az igazgató, a legújabb dráma, népszínmű, vígjáték, és boházokat szándékozik nálunk színre hozni! Színészetünk pár év óta nem volt. Hírünk a színészi körökben híres, rossz; mutassuk meg tehát hogy a jót, szépet, nemest még mindig tudjuk pártolni, hogy még mindig nem halt ki keblünk-ből a tűz, mely a színészetért is, kell, hogy lobogjon! A legmelegebben ajánljuk társulatunkat — legalább két bemutató előadást, — közönségünk pártfogásába!

— Borzasztó orkányszerű vihar, zápor és jég vonult el f. hó 9-én a Bébicz hegyi szőlő felett d. u. mintegy 6 órakor. A jég mogyoró nagyságban esett s a földet úgy elborította, hogy lapáttal lehetett meregetni. A szőlőt tönkre tette, venyigéstől megsemmisítette. Az ott lévő tavaszi és őszi vetéseket tökéletesen letarolta úgy annyira, hogy a magját aligha fogja megadni. A fákat annyira megrongálta, hogy a galyak elborították a földet; többet derékon ketté tört. A szőlő Györköny és N.-Doroghiak-é Heneséhez tartozik. A vihar Györkönynek tartott, ott is

tönkre tette a szőlőket s most már elmondhatjuk »addal uram áldást, de nincs köszönet benne.« A következő verset most már elmondhatjuk az egyszeri vinczellérel:

»Szegény szőlős gazda, bizony sirva fakadt Reménye tönkre ment, egy néhány percz alatt Venyige bízottott egy szép kilátással Most nem birméközni egy rossz pipaszárral.«

— Orvosi vizsgálat az iskolákban. Dr. Szinger Lipót városi orvos a lefolyt héten az összes iskolákban megvizsgálta a gyermekek szeméit: nincs-e köztök egyiptomi szembajos. Hála Isten! egy gyermeket sem talált, ki e veszedelmes bajban szenvedne Pakson.

— Halálozás. Bezerédi Bezerédj Etelka, néhai Bezerédj István özvegye, (mint lapunk zártakor értesitene) e hó 15-én Hidján elhunyt 81 éves korában. A boldogult hült tetemei holnap délután 3 órakor fognak a hidjai sirkertben örök nyugalomra tetetni. A gyászmise Hidján holnap reggel 10 órakor s ezenkívül későbbben meghatározandó napon Öcsön és Vámos Családon fog megtartatni. A szegények jötevőjüket, a haza hű leányát, a rokonok jó akaró gyámolukat vesztették benne! Áldás és béke lengjen hamvain!

— Községi számadások fölülvizsgálása. Benceze István d.-földvári esp. plebános, mint megyei kinevezett polg. számvizsgáló elnök e hó 14-én a duna-kömlödi község számadásait felülvizsgálván, mindent a legnagyobb rendben talált nemcsak, hanem rendkívüli meglepetésére jutott tudomására az, hogy a községnek magán bérleti gazdasága is van, melyből nemcsak az iskolát község-házat, négy legelő kutat, 8 hidat (kőből épült) tart fenn, hanem azonkívül jelenleg is 6000 frt. tiszta készpénz készlete van; — és mindezen épületekre a domestikából semmi se vettetik ki. A pénztárnok és jegyző urakat az elnök úr megdicsérette pontosságuk és a község érdekében kifejtett buzgalmukért.

Legelterjedtebb s legolcsóbb magyar napilap, külsejében a legszebb, tartalma szerint a legélénkebb.

Előfizetési árak:
Egész évre.... 14 frt — kr.
Félévre..... 7 » — »
Negyedévre... 3 » 50 »
Egy órára..... 1 » 20 »
Egyes szám Budapesten 4 kr.
Vidéken 5 kr.

Kiadóhivatal:
Budapest, nádor-utca 7. sz., földszint,
hová az előfizetések és a lap
szétküldésére vonatkozó felszólalások intézendők.

PESTI HIRLAP

POLITIKAI NAPILAP.

Előfizetés legolcsórszerűbben postautalvánnyal eszközölhető.

Mutatványszámokat
levelező-lapon nyilváníttot kívánatra egy hélig ingyen és bérmentve küld a kiadóhivatal.

Előfizetések a hó bármely napjától kezdhetők.

A magyar olvasó közönséghez!

A »Pesti Hirlap« immár a kilencedik évfolyamát éli. Fényes írói kör csoportosul körülötte s a legújabb rendszerű rotációs gép nyomja, mely a lapot óránként 15 ezer példányban teljes 16 oldalon és már főlvágyva állítja elő, mi nagy kényelmére van az olvasónak és egész Európában eddig egyedül a »Pesti Hirlap« dicsekedhetik ez ujítással.

S méltán büszke lehet a Pesti Hirlap arra, hogy ma a legkedveltebb s legelterjedtebb lap, de még inkább arra, mint lett azzá? Nem hiszgett soha a közönség hullámzó szeszélyének, hanem becsületesen és lankadatlanul, gyakran az áramlat ellen is lobogtatta a zászlót, melyet kitűzött. Pedig erre a zászlóra rossz idő járt, mert a liberalizmus a mi zászlónk. Magyarország újabb állami életének a liberalizmus a gyökere. Magyarországon csak egy hazafias program lehet hát: e gyökereket kimélni. Ez volt, ez lesz a mi irányunk, melyet csak azzal toldottunk meg, hogy függetlenek vagyunk s leszünk a pártoktól.

A »Pesti Hirlap« nem hajlik sem ide, sem oda. nem ösmer pártokat és gyűlölködést; az igazságot keresi mindenben s mert csak az igazságot nézi, melyik oldalon van, meg nem nézi.

Politikai programunk tehát: erélylyel és igazsággal szolgálni a nemzeti politika, szabadelvű haladás és magyar demokracia érdekeit, kormánytól és pártoktól egyaránt függetlenül.

Vezérolkainkat különböző pártállásu jeles publicisták s politikai tekintélyek írják: Pulszky Ferenc, Horváth Gyula, gr. Bánffy Béla, Eötvös Károly, Beksis Gusztáv, Tórs Kálmán, Pesty Frigyes, Borostyáni Nándor, Kenédy Géza (felelős szerkesztő) stb.

Mutatványszámokat egy hélig ingyen és bérmentve küld a kiadóhivatal BUDAPEST, V., nádor-utca 7. szám.

A t. Házból cím alatt országos hírvé vált karcolatokban az újabb írói nemzedék legkitűnőbb s legnépszerűbb tagja Mikszáth Kálmán humorizálja az országgyűlési pártok és notabilitások ferdeségeit, párttekinetet nélkül.

Tárcarovatunk a legváltozatosabb, legélénkebb s oly gazdag, hogy nem ritkán három-négy tárcát is közlünk egyszerre; legjobb nevű s a közönség előtt legkedveltebb íróink gazdagítják a »Pesti Hirlap« e rovatát, kiknek sorából legyen elég kiemelnünk a következőket: dr. Ágai Adolf (Porzó, Csicseri Bors), Bartók Lajos, Beniczky Bajza Lenke, Borostyáni Nándor, dr. Kenédy Géza (Quintus), Kürthy Emil, Mikszáth Kálmán (Scarron), Murai Károly, dr. Schwarz Gyula, Sebők Zsigmond, Szemere Attila, Szécsényi Ferenc, Tábori Róbert (Columbus) stb.

A többi rovatokra is a legnagyobb gondot fordítják rovatvezető munkatársaink: Antallik Károly, Barabás Albert, Luby Sándor, Somogyi Ede, Schmitt József (segédszerkesztő), stb. — csupa kipróbált journalistikai munkaerő. — úgy, hogy jól értesültség, élénkesség, a tartalom gazdagsága és választékossága tekintetében a »Pesti Hirlap«-pal még vetélkedhetik még egy lap.

Távirati rovatunk mindig a leggazdagabb s kiállja a versenyt bármely európai nagy lappal. Ugy a vidékről, mint a külföldről saját tudósítóink látnak el eredeti táviratokkal s mikor az események úgy kívánják, belmunkatársaink sorából külön tudósítót is küldünk az események színelőre, mint legutóbb Bulgáriába.

Heti melléklapjaink — mint Kortársi Ujság, Házil Tanácsadó, Gazdasági Ujság, stb. — kivitták a nagy közönség hálás elismerését közhasznosságukkal.

Nagy gondot fordítunk még mulattató karcolatok, apróságok, a közönség köréből való panaszok közlésére, valamint a mindenki által szívesen olvasott szerkesztői üzenetekre.

Regényünk mindig jól van megválasztva az érdekesítő újabb termékek közül.

S bár legdiszesebb kiállításban naponta (a hétfői féllapot kivéve) két teljes ívet — 16 oldal — adunk olvasóink kezébe, külön kedvezményül hetenkint egy zenemellékletet is csatolunk, előfizetőink számára teljesen ingyen, úgy hogy a zenekedvelő előfizető évenként 60—70 jó darabot tartalmazó zene albumot gyűjthet össze. Oly kedvezmény ez, minőt ma egyetlen európai lap sem nyújt előfizetőinek.

Mindezen kedvezmények dacára a »Pesti Hirlap« a legolcsóbb napilapnak méltán mondható, amennyiben csekély összeggel (havonként 20 kr.) drágább az ugynevezett kis néplapoknál, melyeknél pedig ötszörte többet tartalmaz.

Legyen szívesek ezek után remélnünk, hogy a »Pesti Hirlap«-ot a művelt magyar közönség ezentúl is pártolni s lehetőleg terjeszteni is fogja.

A »Pesti Hirlap« előfizetési ára:

Egész évre..... 14 frt — kr.
Fél évre..... 7 frt — kr.
Negyed évre..... 3 frt 50 kr.
Egy órára..... 1 frt 20 kr.

Előfizetések a hó bármely napjától kezdhetők. Lapunk címének megadásakor szíveskedjenek a t. előfizetők arra ügyelni, hogy csak a »PESTI« Hirlapot irjanak.

A »Pesti Hirlap«
szerkesztősége és kiadóhivatala.

BUDAPEST, V., nádor-utca 7. szám.